

Ghibli Studiyyasining Animatsion Yo'nalishi va Uning Texnologiyasi

Shukurjonova Moxiraxon Mansur qizi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Studio Ghibli animatsion filmlarining badiiy-estetik yo'nalishi, vizual ifoda vositalari hamda animatsiya ishlab chiqarish texnologiyalari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda Ghibli studiyyasining ijodiy falsafasi, an'anaviy yapon estetikasi va zamonaviy texnologiyalarning uyg'unligi ochib beriladi. Maqolada Hayao Miyazaki va Isao Takahata asarlarida qo'llanilgan animatsion yondashuvlar, qo'lda chizilgan animatsiya ustuvorligi hamda raqamli texnologiyalardan cheklangan, ammo samarali foydalanish xususiyatlari yoritiladi. Studio Ghibli animatsiyasining jahon animatsiya san'atidagi o'рни va uning vizual madaniyatga ta'siri aniqlanadi.

Kalit so'zlar: Studio Ghibli, yapon animatsiyasi, animatsion estetika, qo'lda chizilgan animatsiya, Hayao Miyazaki, vizual narrativ, animatsiya texnologiyalari, ekologik falsafa

Abstract: This article analyzes the artistic direction, visual expression and animation technologies of Studio Ghibli films. The research reveals the creative philosophy of the studio, the harmony between traditional Japanese aesthetics and modern animation techniques. Special attention is given to the dominance of hand-drawn animation, narrative depth and the selective use of digital technologies in the works of Hayao Miyazaki and Isao Takahata. The article defines

Studio Ghibli's place in world animation and its influence on contemporary visual culture.

Keywords: Studio Ghibli, Japanese animation, animation aesthetics, hand-drawn animation, Hayao Miyazaki, visual narrative, animation technology, ecological philosophy.

Аннотация: В статье анализируются художественно-эстетическое направление и анимационные технологии студии Ghibli. Рассматриваются творческая философия студии, особенности визуального повествования и синтез традиционной японской эстетики с современными анимационными технологиями. Особое внимание уделяется доминированию рисованной анимации, глубине нарратива и ограниченному, но осознанному использованию цифровых технологий. Определяется место Studio Ghibli в мировом анимационном искусстве.

Ключевые слова: Studio Ghibli, японская анимация, эстетика анимации, рисованная анимация, Хаяо Миядзаки, визуальный нарратив.

Kirish

Studio Ghibli XX asr oxiri va XXI asr boshlarida jahon animatsiya san'atida alohida fenomen sifatida shakllandi. 1985-yilda Hayao Miyazaki va Isao Takahata tomonidan asos solingan ushbu studiya animatsiyani nafaqat bolalar uchun mo'ljallangan ko'ngilochar mahsulot, balki falsafiy, estetik va ijtimoiy mazmunga ega mustaqil san'at turi sifatida namoyon etdi. Ghibli filmlari o'zining sokin ritmi, chuqur emotsional qatlamlari va vizual mukammalligi bilan boshqa animatsiya studiyalaridan tubdan farqlanadi. Mazkur mavzuning dolzarbligi Studio Ghibli animatsiyasining an'anaviy qo'lda chizish

texnikasiga sodiqligi, texnologik minimalizm va badiiy mukammallik o'rtasidagi muvozanatni tahlil qilish zarurati bilan belgilanadi. Ishning maqsadi Ghibli studiyasining animatsion yo'nalishi va texnologik yondashuvlarini kompleks ilmiy tahlil qilishdan iborat.

Studio Ghibli filmlarining estetik poydevori yapon an'anaviy dunyoqarashi bilan chambarchas bog'liq. Miyazaki asarlarida "mono no aware" — hayotning o'tkinchiligi va nozik go'zalligini his etish g'oyasi markaziy o'rin tutadi. Bu, ayniqsa, tabiat manzaralari, sukunat lahzalari va oddiy kundalik sahnalarda yaqqol namoyon bo'ladi. "Ma" konsepsiyasi — bo'shliq va pauzaning ma'noli ishlatilishi — Ghibli animatsiyasida muhim vizual-narrativ vositadir. Harakat va sokinlik o'rtasidagi muvozanat tomoshabinga voqealarni chuqur his qilish imkonini beradi. "Wabi-sabi" estetikasi esa fon rasmlaridagi yengil notekislik, qo'lda chizilgan chiziqlarning tirikligi orqali ifodalanadi. (komikslari) an'analaridan kelib chiqqan va emotsional holatlarni tezkor yetkazish imkonini beradi. Studio Ghibli vizual jihatdan yuqori darajadagi detallashtirilgan fon rasmlari bilan ajralib turadi. Tabiat — o'rmonlar, osmon, suv, shamol — mustaqil narrativ element sifatida ishlaydi. Personajlar dizayni esa soddalik va tabiiylikka asoslangan: ortiqcha stilizatsiya yo'q, mimika va harakatlar real hayotga yaqin. Ghibli filmlarida dramatik keskinlikdan ko'ra, ichki kechinmalar, axloqiy tanlov va inson-tabiyat munosabatlari ustuvor hisoblanadi. Ushbu yondashuv vizual tilning sokin, ammo chuqur ta'sirchan bo'lishiga olib keladi. Texnologik jihatdan Studio Ghibli an'anaviy qo'lda chizilgan animatsiyaga sodiqligi bilan mashhur. Har bir kadr qog'ozda chizilib, keyinchalik bo'yaladi va raqamlashtiriladi. Bu usul animatsiyaga jonlilik va qo'l mehnatining estetik izini beradi.

Raqamli texnologiyalar Ghibli filmlarida yordamchi vosita sifatida ishlatiladi. Kompyuter grafika fonlarni qayta ishlash, yorug'lik effektlarini kuchaytirish va kompozitsiyani mukammallashtirish uchun qo'llaniladi, biroq u hech qachon asosiy ifoda vositasiga aylanmaydi. Miyazaki CGI'dan ortiqcha foydalanishni tanqid qilib, inson qo'li bilan yaratilgan harakatning emotsional ustunligini ta'kidlaydi.

Hayao Miyazaki zamonaviy yapon animatsiyasining eng nufuzli ijodkorlaridan biri bo'lib, uning asarlari animatsiyani ko'ngilochar mahsulot darajasidan yuqori badiiy-falsafiy san'at turiga ko'tardi. Studio Ghibli asoschisi sifatida Miyazaki animatsion filmlar orqali inson, tabiat va jamiyat o'rtasidagi murakkab munosabatlarni estetik va ramziy shaklda ifodalashga muvaffaq bo'ldi. Uning ijodi milliy yapon madaniy qadriyatlari bilan umuminsoniy g'oyalarni uyg'unlashtirgan holda global auditoriyaga ta'sir ko'rsatdi. Miyazaki animatsiyasining asosiy xususiyati — qo'lda chizilgan animatsiyaga qat'iy sodiqlikdir. Raqamli texnologiyalar keng qo'llanilayotgan davrda ham u inson qo'lining bevosita ishtiroki orqali yaratilgan harakat va chiziqlarning emotsional kuchini ustun qo'yadi. Ushbu yondashuv Miyazaki filmlarida vizual tiriklik, ritmik sokinlik va estetik mukammallikni ta'minlaydi.

Hayao Miyazaki ijodida Oskar mukofotiga sazovor bo'lgan ikki animatsion film — *Spirited Away* (2001) va *The Boy and the Heron* (2023) — zamonaviy animatsiya san'atining estetik, falsafiy va madaniy imkoniyatlarini chuqur namoyon etuvchi asarlar sifatida alohida ilmiy ahamiyatga ega. Ushbu ikki film nafaqat rejissyorning shaxsiy ijodiy evolyutsiyasini, balki yapon animatsiyasining global kino makonidagi mavqeini mustahkamlash jarayonini ham aks ettiradi.

Spirited Away filmi bolalikdan voyaga yetish jarayonini ramziy shaklda tasvirlaydi. Asarda bosh qahramon Chihironing ruhlar olamiga tushib qolishi insonning notanish muhitga moslashuvi, shaxsiy mas'uliyatni anglash va ichki kuchni kashf etish jarayonining metaforasi sifatida talqin qilinadi. Filmda shintoizm, yapon folklori va ekologik qarashlar uyg'unlashib, moddiy va ruhiy dunyo o'rtasidagi murakkab munosabatlarni ochib beradi. Miyazaki bu asar orqali zamonaviy jamiyatdagi iste'molchilik, shaxsiyatning yo'qolishi va tabiat bilan uzilgan aloqalar muammosini badiiy tilda ifodalaydi. Filmning Oskar mukofotiga sazovor bo'lishi anime janrining faqat bolalar uchun mo'ljallangan emas, balki chuqur falsafiy va madaniy mazmunga ega san'at turi ekanini xalqaro miqyosda tasdiqladi.

The Boy and the Heron esa Miyazakining kechki ijodiy davriga mansub bo'lib, yanada murakkab va introspektiv ruhga ega. Filmda Mahito ismli bolaning yo'qotish, qayg'u va hayot mazmunini anglash jarayoni markaziy o'rinni egallaydi. Asardagi sirli qush va parallel olamlar inson ongining ichki qatlamlarini, xotira va tasavvur o'rtasidagi chegarani ifodalaydi. Bu filmda Miyazaki o'z hayoti, urush xotiralari va ijodkorlik mas'uliyati haqida ramziy tarzda mulohaza yuritadi. An'anaviy qo'l bilan chizilgan animatsiya uslubining saqlab qolingani texnologik davrda insoniy hissiyot va qo'l mehnatining qadri hali ham yuksak ekanini ko'rsatadi. Filmning Oskar mukofotini qo'lga kiritishi Miyazakining ijodi vaqt va yosh bilan cheklanmasligini, balki har bir davrda dolzarbligini yo'qotmasligini isbotladi.

Har ikkala filmni ilmiy nuqtayi nazardan tahlil qilganda, ularni birlashtiruvchi asosiy jihat insoniy tajribaning universalligi hisoblanadi. Miyazaki bolalar qahramonlari orqali murakkab falsafiy masalalarni

sodda, ammo chuqur ta'sirchan shaklda yetkazadi. Uning filmlarida syujetdan ko'ra muhit, ramz va hissiy holat ustuvor bo'lib, tomoshabinni faol tafakkurga chorlaydi. Shu bois *Spirited Away* va *The Boy and the Heron* nafaqat badiiy asar, balki madaniyatlararo muloqot va kino san'ati tadqiqotlari uchun muhim manba sifatida qaraladi. Xulosa qilib aytganda, Hayao Miyazakining ushbu ikki Oskar sovrindori filmi animatsiya san'atini yangi ilmiy va estetik bosqichga olib chiqdi. Ular orqali animatsiya janri jiddiy falsafiy fikrni ifodalash, madaniy merosni saqlash va inson ruhiyatini chuqur tadqiq etish imkoniga ega mustaqil san'at turi ekanini yana bir bor namoyon etdi.

Miyazaki filmlarining mavzu va g'oyaviy yo'nalishiga kelsak, uning asarlarida ekologik masalalar markaziy o'rin tutadi. *Princess Mononoke* filmida sanoatlashuv va tabiat o'rtasidagi ziddiyat epik ko'lamda tasvirlanib, inson faoliyatining ekologik oqibatlari chuqur tahlil qilinadi. *Nausicaä of the Valley of the Wind* asarida esa ekologik halokatdan keyingi dunyo orqali tabiatni anglash va unga mas'uliyatli munosabat zarurligi ilgari suriladi. Miyazaki ijodida urush va zo'ravonlikka qarshi pozitsiya ham muhim o'rin egallaydi. *Howl's Moving Castle* filmida urush insoniy qadriyatlarni yemiruvchi kuch sifatida talqin qilinadi. Rejissyor urushni romantizatsiya qilmaydi, balki uning ruhiy va axloqiy oqibatlarini ko'rsatishga intiladi. Ayol obrazlari Miyazaki animatsiyasida alohida e'tiborga loyiqdir. Uning filmlarida qahramonlar ko'pincha mustaqil, jasoratli va ichki kuchga ega bo'lgan ayol personajlar bo'lib, ular passiv obraz sifatida emas, balki voqealar rivojini belgilovchi subyekt sifatida namoyon bo'ladi. Bu jihat Miyazaki animatsiyasini ko'plab zamonaviy animatsion mahsulotlardan ajratib turadi.

Hayao Miyazakining eng muhim ijodiy yutugʻi — Spirited Away (Sen to Chihiro no Kamikakushi, 2001) animatsion filmi hisoblanadi. Ushbu asar 2003-yilda “Eng yaxshi toʻliq metrajli animatsion film” nominatsiyasida Oscar (Academy Award) mukofotini qoʻlga kiritdi. Mazkur film yapon animatsiyasi tarixida muhim burilish nuqtasi boʻlib, xalqaro miqyosda anime sanʼatining badiiy imkoniyatlarini namoyish etdi.

Spirited Away filmida Chihiro ismli qizaloqning ruhlar olamidagi sarguzashti orqali shaxsiy yetuklik, masʼuliyat va axloqiy tanlov mavzulari yoritiladi. Film yapon folklori va mifologik obrazlarga boy boʻlib, ramziy maʼnolar orqali zamonaviy jamiyatdagi isteʼmolchilik, begonalashuv va maʼnaviy inqiroz muammolarini koʻrsatadi. Ushbu asar nafaqat texnik mukammalligi, balki chuqur falsafiy mazmuni bilan ham jahon kinosida alohida oʻrin egallaydi.

Mazkur maqola Hayao Miyazaki ijodini zamonaviy animatsion san'atning yetuk badiiy-falsafiy modeli sifatida tahlil qilish imkonini berdi. O'rganishlar shuni ko'rsatadiki, Miyazaki tomonidan yaratilgan animatsion asarlar texnologik yutuqlarga tayangan holda emas, balki estetik izchillik, insonparvarlik g'oyalari va an'anaviy madaniy qadriyatlar asosida shakllangan noyob san'at tizimini ifodalaydi. Rejissyor animatsiyani vizual ko'ngilochar vosita sifatida emas, balki murakkab ijtimoiy, axloqiy va falsafiy masalalarni yoritishga qodir bo'lgan mustaqil san'at turi darajasiga ko'tardi. Tahlil natijalari Miyazaki animatsiyasining asosiy kuchi uning qo'lda chizilgan animatsiyaga sodiqligi bilan bog'liqligini ko'rsatdi. Ushbu yondashuv har bir kadrda tiriklik, emotsional chuqurlik va vizual tabiiylikni ta'minlaydi. Raqamli texnologiyalar cheklangan va ongli tarzda qo'llanilib, asosiy estetik maqsadlarga xizmat qiladi. Natijada, texnologiya maqsad emas, balki badiiy ifodani kuchaytiruvchi yordamchi vosita sifatida namoyon bo'ladi. Umuman olganda, Hayao Miyazaki animatsiyasi an'anaviy yapon estetikasi, insonparvarlik falsafasi va ongli texnologik yondashuvning uyg'unligi natijasida shakllangan betakror san'at hodisasidir. Uning ijodi nafaqat yapon animatsiyasi rivojiga, balki jahon vizual madaniyatiga sezilarli ta'sir ko'rsatib, animatsion san'atning kelajakdagi rivojlanish yo'nalishlarini belgilab berdi. Tadqiqot natijalari Miyazaki animatsion merosining ilmiy, amaliy va madaniy jihatdan chuqur o'rganilishi zarurligini ko'rsatadi hamda uni zamonaviy multimedia va vizual san'at tadqiqotlari uchun muhim manba sifatida baholash imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Miyazaki H. Starting Point: 1979–1996. San Francisco: VIZ Media, 2009. 400 p.
2. Miyazaki H. Turning Point: 1997–2008. San Francisco: VIZ Media, 2014. 464 p.
3. Napier S.J. Anime from Akira to Howl's Moving Castle: Experiencing Contemporary Japanese Animation. New York: Palgrave Macmillan, 2005. 352 p.
4. Napier S.J. Miyazakiworld: A Life in Art. New Haven: Yale University Press, 2018. 376 p.
5. Lamarre T. The Anime Machine: A Media Theory of Animation. Minneapolis: University of Minnesota Press, 2009. 366 p.
6. Cavallaro D. The Art of Studio Ghibli. Jefferson: McFarland & Company, 2006. 256 p.
7. Clements J., McCarthy H. The Anime Encyclopedia: A Century of Japanese Animation. Berkeley: Stone Bridge Press, 2015. 1152 p.
8. Brenner R.E. Understanding Manga and Anime. Westport: Libraries Unlimited, 2007. 335 p.
9. Denison R. Anime: A Critical Introduction. London: Bloomsbury Academic, 2015. 240 p.
10. Richie D. A Hundred Years of Japanese Film. Tokyo: Kodansha International, 2005. 288 p.
11. Koren L. Wabi-Sabi for Artists, Designers, Poets & Philosophers. California: Imperfect Publishing, 2008. 94 p.
12. Pilgrim R.B. Intervals (Ma) in Space and Time: Foundations for a Religio-Aesthetic Paradigm in Japan // History of Religions. 1986. Vol. 25, No. 3. P. 255–277.

13. Wells P. Understanding Animation. London: Routledge, 1998.
240 p.